

ข้อสรุปและเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวถึงข้อสรุป ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการค้นพบจากการศึกษา
นี้ พร้อมทั้งข้อเสนอนแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป เพื่อจะได้เสนอแนะแนวทางทางด้าน
นโยบายได้ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะว่าจากการศึกษานี้พบว่ามีปัญหาอื่นตามมาซึ่ง เป็นปัญหา
ที่ต้องการการวิเคราะห์ต่อไป จึงจะสามารถหาข้อสรุปทางด้านนโยบายได้ ซึ่งกล่าว
ได้ว่าการศึกษานี้เป็นบันไดขั้นแรกสำหรับบันไดขั้นต่อไป ในเรื่องการกระจายสินค้า
ของธนาคารพาณิชย์

7.1 ข้อสรุปและเสนอแนะ

การศึกษานี้พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ t ที่คำนวณจากวิธีลดและวิธี regression
ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับแนวโน้มของความเท่าเทียมกันในการกระจายสินค้าของธนาคาร
พาณิชย์ แตกต่างกัน ในการศึกษานี้ได้เลือกใช้ค่าคำนวณที่ได้จากวิธีหลัง เนื่องจาก
วิธีนี้มีความเชื่อถือได้มากกว่า

การกระจายสินค้าของธนาคารพาณิชย์ในสาขาเกษตรกรรมอุตสาหกรรม
และก่อสร้างในเขตอำเภอรอบนอก มีลักษณะเท่าเทียมกันมากกว่าสาขาอื่น ๆ ใน
เขตอำเภอรอบนอกด้วยกัน และเท่าเทียมกันมากกว่าทุกสาขาในเขตอำเภอเมือง
ยกเว้นสาขาก่อสร้าง และเมื่อเปรียบเทียบในสาขาเศรษฐกิจเดียวกัน ระหว่าง
เขตอำเภอรอบนอกกับเขตอำเภอเมืองการกระจายสินค้าในเขตอำเภอรอบนอก มี
ความเท่าเทียมกว่า

การกระจายสินค้าที่เท่าเทียมกันโดยเปรียบเทียบดังกล่าวในเขตอำเภอ
รอบนอกของสาขาเกษตรกรรมและสาขาอุตสาหกรรมนับว่าสอดคล้องกับลักษณะ โครง
สร้างของเศรษฐกิจในสาขาดังกล่าว ทั้งนี้เพราะว่าขนาดของฟาร์ม ของครัวเรือน

และขนาดของกิจการอุตสาหกรรมนั้นไม่มีความแตกต่างกันมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งขนาดของอุตสาหกรรมในชนบทซึ่งมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมรายย่อย

สำหรับในเมืองนั้นโครงสร้างของธุรกิจมีลักษณะหลากหลาย และแตกต่างกันในขนาดค่อนข้างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับชนบทหรือเขตอำเภอรอบนอก ดังนั้นการกระจายของสินเชื่อจึงเป็นไปในลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกันมากกว่าเขตอำเภอรอบนอก ซึ่งนับว่าเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกันกับโครงสร้างเศรษฐกิจในเมือง

ถ้าพิจารณาจำนวนสินเชื่อต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (gross provincial product, GPP) ในแต่ละสาขาระหว่างปี 2524 และ 2528 พบว่าธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดเชียงใหม่ได้ให้ความสำคัญต่อสาขาเกษตรกรรมมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยได้เพิ่มอัตราส่วนดังกล่าวขึ้นมาเป็นประมาณหกเท่าในปี 2528 แต่สัดส่วนดังกล่าวก็ยังนับว่าน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับสาขาเศรษฐกิจหลักทั้งหลาย สำหรับสาขาเศรษฐกิจอื่น ๆ นั้นอัตราส่วนนี้ก็มิแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าอัตราส่วนเช่นว่านี้ในสาขาอุตสาหกรรมและสาขาพาณิชย์กรรมในปี 2528 มีค่าสูงมากเกินหนึ่ง ข้อสังเกตที่น่าจะพิจารณาก็คือ การใช้ทรัพยากรสินเชื่อในสาขาพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรมนั้นสูงเกินไปหรือไม่ เมื่อเทียบกับผลตอบแทนที่ได้รับมาในรูปของผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาดังกล่าว สมควร และเป็นไปได้หรือไม่ ที่จะจัดสรรสินเชื่อให้ไปสู่สาขาที่ให้ผลตอบแทนในรูปของผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขานั้นที่สูงกว่าต่อมูลค่าหนึ่งหน่วยของสินเชื่อ

แม้ส่วนแบ่งของสินเชื่อสาขาเกษตรกรรม และส่วนแบ่งสาขาอุตสาหกรรมของในแต่ละเขต คือ อำเภอเมืองและอำเภอรอบนอก รวมทั้งจำนวนลูกค้าและปริมาณสินเชื่อในสาขาดังกล่าว จะเพิ่มขึ้นระหว่างปี 2524 และ 2528 ก็ตาม แต่สัดส่วนของอัตราสินเชื่อสาขาเกษตร ของอำเภอรอบนอกต่อสินเชื่อสาขาเกษตรในอำเภอเมืองได้ลดลง ในขณะที่สัดส่วนดังกล่าวของสาขาอุตสาหกรรมกลับสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ ได้เริ่มมีทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐในอันที่จะกระจายและสนับสนุนอุตสาหกรรมในชนบทมากขึ้นไม่ไหวแล้วอัดในเมือง แต่ในขณะเดียวกันนั้น ทิศทางการกระจายสินเชื่อทางด้านการเกษตรยังกลับมาเน้นในตัวเมือง

เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นทิศทางที่น่าจะมีการทบทวนกันใหม่ และนอกจากนี้แล้ว สินเชื่อเฉลี่ยต่อรายยังลดลงในเขตอำเภอรอบนอกอีกด้วย สิ่งนี้น่าจะมีการพิจารณาถึงสาเหตุกันต่อไปว่า เป็นเพราะเกษตรกรมีขนาดของธุรกิจฟาร์มเล็กลง หรือมีเงินออมมากขึ้น และต้องการสินเชื่อเพียงเท่านั้น หรือเป็นเพราะว่าธนาคารพาณิชย์จำกัดสินเชื่อให้มีขนาดเล็กลง ถ้าเป็นประการหลังก็อาจจะขัดกับการเจริญเติบโตและขยายตัวของภาคเกษตรในจังหวัดนี้ได้

7.2 แนวทางวิจัยสืบเนื่อง

หัวข้อที่น่าจะศึกษาเพื่อเสริมการวิจัยนี้ก็คือ การศึกษาลักษณะการกระจายของขนาดฟาร์ม หน่วยธุรกิจอุตสาหกรรม และธุรกิจอื่น ๆ รวมทั้งสัดส่วนความต้องการสินเชื่อของหน่วยธุรกิจเหล่านั้น เพื่อที่จะได้เห็นความสอดคล้องของการกระจายสินเชื่อกับความต้องการสินเชื่อ ตามขนาดต่าง ๆ ของหน่วยธุรกิจในเมืองเชียงใหม่ การศึกษานี้ น่าจะรวมถึงความต้องการสินเชื่อของผู้ที่ไม่ได้รับสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการรายย่อยที่ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน และความสามารถในการหากำไร และใช้คืนเงินกู้ของผู้ประกอบการเหล่านี้ด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น ในชั้นของสินเชื่อที่เกินกว่าล้านขึ้นไปนั้นแม้จะทราบจำนวนรายของผู้กู้แต่ก็ไม่สามารถจะบอกได้ว่า แต่ละรายได้รับสินเชื่อจำนวนเท่าใด อาจเป็นไปได้ว่า ผู้กู้เพียงน้อยรายได้รับสินเชื่อจำนวนมากมาย ในขณะที่ส่วนที่เหลือในชั้นเดียวกันนั้น ได้รับสินเชื่อเพียงจำนวนน้อยของสินเชื่อที่เหลือ และกรณีของการให้สินเชื่อแก่ผู้กู้ในชั้นอื่น ๆ ก็จะสามารถปัญหาเช่นเดียวกัน

ดังนั้น แม้จะได้ผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นแต่ถ้าหากว่าวิธีการในการเก็บข้อมูลจะสามารถเก็บตัวอย่างของจำนวนสินเชื่อต่อผู้กู้แต่ละรายได้ โดยละเอียด ตลอดจนทราบถึงอาชีพที่ผู้กู้แต่ละรายนั้นกำลังทำอยู่ได้แล้วจะทำให้ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นการกระจายสินเชื่อภายในแต่ละสาขาเศรษฐกิจสำหรับผู้กู้แต่ละราย ในแต่ละชั้นของสินเชื่อได้ละเอียดมากขึ้น